

VÝZNAM NEUROLOGA V PRACOVNÍM LÉKAŘSTVÍ

prof. MUDr. Daniela Pelclová, CSc.

Klinika nemocí z povolání 1. LF UK a VFN Praha

Neurol. pro praxi, 2006; 5: 246

Neurologické vyšetření je jedním z pilířů, na nichž spočívá diagnóza v pracovním lékařství. Diagnostika poškození nervového systému v souvislosti s pracovním prostředím je velmi obtížná. Nelze se zde vždy spoléhat na dobrou spolupráci pacientů a objektivní líčení jejich obtíží právě proto, že výsledek vyšetření může mít významné sociálně ekonomické dopady. Motivace pacientů může být na jedné straně ovlivněna možností získání výhod, které uznání nemoci z povolání doprovázejí. Na druhé straně mohou zaměstnanci při preventivních prohlídkách disimulovat, aby nepřišli o práci v rizikovém prostředí. Proto je v pracovním lékařství nutné pracovat vždy s objektivními metodami a perfektně dokumentovat veškeré nálezy, aby nepřišli o práci v rizikovém prostředí, která bývá lépe placena.

Úskalí při posuzování neurologických nemocí z povolání se objevují v obou směrech, při nadhodnocení i podhodnocení vlivu pracovního prostředí. Častější je případ, kdy se některé neurologické syndromy (zejména neurastenický syndrom) chybně přisuzují profesionální expozici. Jindy se naopak profesionální expozice jako příčina neurologického poškození nepodezřívá a nemoc není správně diagnostikována. Oba tyto extrémy mohou mít závažné dopady pro pacienta, jeho okolí i zaměstnavatele. Pokud není neurotoxické poškození včas diagnostikováno, jeho intenzita u postiženého se při pokračující expozici stupňuje a může dojít k projevům intoxikace u dalších osob ze stejného pracoviště. Jde zejména o otravy organickými rozpouštědly, oxidem uhelnatým a některými pesticidy. Adekvátním řešením je okamžité přerušení expozice, léčení postižených a zavedení technických a organizačních

změn, které zabrání intoxikaci u ostatních zaměstnanců. U některých otrav hraje čas velmi závažnou roli a intoxikované je třeba léčit okamžitě (například při otravě kyanovodíkem), jindy stačí podat antidota v nejbližších hodinách nebo dnech (u otravy olovem nebo rtutí).

Pro diagnostiku profesionálního poškození nervového systému platí následující podmínky: 1) za nemoc z povolání lze uznat pouze onemocnění, která jsou uvedena v seznamu nemocí z povolání, který tvoří přílohu nařízení vlády č. 290/1995 Sb. (v seznamu nemocí z povolání nejsou například vyjmenovány vertebrogenní syndromy), 2) postižený pracoval za podmínek, které podle současných lékařských poznatků odpovídají vzniku daného onemocnění (relevantní expozice, její intenzita, doba a způsob, případně latence), 3) musí být vyloučena onemocnění, u nichž je v popředí jiná než profesionální příčina jejich vzniku (například chronický alkoholismus, těžký diabetes mellitus).

Neurologické vyšetření má v pracovním lékařství skutečně nezastupitelnou roli. Jeho hlavní význam spočívá v tom, že verifikuje subjektivní obtíže pacienta, pramenící z poškození nervového systému. Kromě toho díky vyšetřovacím metodám v neurologii, zejména metodám elektrofyziologickým, umožňuje kromě zjištění diagnózy i posouzení závažnosti postižení a sledování její dynamiky. Na základě těchto vyšetření lze rozhodnout nejen o uznání nemoci z povolání, o míře odškodnění za bolest i ztížení společenského uplatnění, ale i o ukončení nemoci z povolání. Mezi používané metody se řadí klasické vyšetření elektromyografické, vyšetření evokovaných potenciálů, elektroencefalografické vyšetření

i testy hodnotící získané poruchy barevného vidění (Lanthonyho test). Výsledky těchto metod nejsou ovlivněny motivačními tendencemi pacientů a pro svou citlivost zachycují u osob exponovaných neurotoxickým noxám často i subklinické nálezy. Některé z těchto metod byly do pracovního lékařství zavedeny teprve nedávno a pro svou vysokou senzitivu ještě neodpovídají na otázku, zda jde již o skutečné lehké neurotoxické poškození nebo jen o zachycení větší variability nálezů v populaci, popřípadě interference faktorů životního prostředí a životního stylu. Při použití v podobě skupinového testu elektrofyziologické metody i Lanthonyho test upozorňují na nová rizika a umožňují detekci iniciálních poškození.

Pracovní lékařství je velmi dynamický obor, v němž je na neurologa kladena vysoká náročnost, neboť se musí dobře orientovat ve velmi širokém spektru nox. Současně musí sledovat nové syndromy, které se objevují často překvapivě při rozvoji nových technologií a průmyslových odvětví (například nedávno zjištěné poškození centrálního i periferního nervového systému 1-bromopropanem, rozpouštědlem, nahrazujícím látky redukcí ozónovou vrstvu). Neurologové, zaměřením na profesionální patologii, mají v pracovním lékařství nezastupitelnou roli, jsou pro odborníky v pracovním lékařství zdrojem cenného poučení a inspirace. Bez nich si nelze moderní pracovní lékařství vůbec představit.

prof. MUDr. Daniela Pelclová, CSc.

Klinika nemocí z povolání 1. LF UK a VFN
Na Bojišti 1, 120 00 Praha 2
e-mail: daniela.pelclova@LF1.cuni.cz